

	ՏՐԳ.	ՎԵՃ.	ԵՒԺ.
ԻԶՄԻՐ	80	40	30
ՊՈԼԻՍ ԵՒ ԳԱՒԱՐ	80	40	
ԱՐՏԱՍԱՀԶՄԱՆ	35	13	ԸՐ.

Զհրաճարակուած ծեռագիրք եւ չեն օրուիր:

ՑՆՕՐԷՆ՝ ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՑ

Զ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ

10 Φ Υ Ρ Υ

ገጽ ፩

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Հայ Գաղութը Նագիլիի Մէջ

Եւանջելիոն երեք փաստա-
 ղագործ մը, և երկաթագործ
 և սափրիչ արհեստաւորներ
 ցոյց ըլլալ Հայկական Հե-
 ւայաքան փոքրաթիւ գա-
 նունց գոյութիւն իսկ յար-
 Հայ առեւելք յաջ օտարա-
 րէի Թէ ինչու մենք
 լինի զբաղեցանք և ուզե-
 ման ապացոյցներով հաստ-
 լիի Հայ գաղութին տնտե-
 րային եթէ ոչ նախանձիկ
 արգահատելի կացութիւնը
 յարաբերութիւնները միւս
 դատաւութիւններուն հետ
 սիր-լիք եղած են ու կը
 վերջերս յայտնագործու-
 ցերէն բերան կեդրոնէն ի-
 րերու համերաշխութիւնը

ՀՐԱՆՏ ՎՐԴԳՆ

ՀԱՅԵՐԻՒՆ ՄԷԶ

Հեռու չէ այն օրն ուր կիները հա

Թող փորձեն եւրոպական կառավարութիւններն ըսածս և հաջարդ զժողովութեամբ հիմակ ընել չկրցածներն կիկնիրենք իրենց մէջ՝ պիտի ընեն լմընց նեն...

bU

ԿՐԻՆԱ ԶԻՆԱՅՈՒԹԵԱՆ ԱՅՅԵՐԸ

(ԽՄԲ. " ԹԱՆ " Ի)

Այս հանգիստը մենք դարձանք պիտի չարժեէր Եթէ աւանդական բրթօքօրի մը համաձայն տեղի չլռնեալիւ։ Այս տարի սակայն ժամանակը կարելի թիւն մը կ'ըստանան զէպքերու բերմամբ։ Խաղաղութիւնը հաստատուած է Գաղթներու մէջ, բայց խնդիրներով մաս մը ու աղէկներով լի։ Եղան։ Աստուծէ մաս մը ու աղէկներով, բարօրովն լուծուելու կ'կարօտիս Երեւան

գինականութեան վեհապետները զանց չպիտի առնեն զանոնք նկատի առնելու:

Պայքանեան հաշուեկարգարութիւնը ծանր կ'ընդունի կիսապետական քաղաքականութեան վրայ, ու ոչ միայն ի բարեւ հետ ունեցած յարաբերութեանց վրայ, այլ նաեւ այն յարաբերութեանց վրայ զորս ունին Երրեակ-համաձայնութեան կառավարութեանց հետ: Գերմանիոյ չանհրաժեշտ Լեւոնտիոյ ու իտալիոյ չանհրաժեշտ Լեւոնտիոյ յարաբերութեան մէջ չեն գտնուած ու Գերմանիոյ զինանախարարութիւնը մէկէ աւելի անգամներ ի գործ դրուած է: Եթէ ոչ մեղմացնելու, գէթ բաժնեկու վիճակնայի ու Հոռոմի գինականութեան արտադրութիւնը:

Ապագայի կ'ընայ այս պետութեանց համար, նոխարին ու անվտանգութեան պատճառ մը, միեւնոյն ժամանակ բաց ձգելով դեռ ուրիշ չիտիութեանց իր դուռը, իշխան վիտի կացութիւնը չատան: Կայուն է, հաւաստել կրնայու համար որ ի Տիրացոյցի իր իշխանութիւնը հաստատելով, աղբորութեան խոստում մը տրուած կ'համարուի, ու վիճելով Բ. իր Գործիքի գործակցի պիտի կրնայ ընդհատել Նախարարներու զիտագրութեան արձագանքները, զոր Եւրոպա մեզ յուսահատութեան ու բռնութեան, մերժելով անոնց պէտք եղած երաշխաւորութիւնները: Եւրո Նախարարները կ'պահանջեն ընդգծել անխիտանութեան ու Ալպա նացիոնալ յարաբերութեան:

Տէրութիւնները իրենց պատասխանը ուղարկելով Յաւաստանի, օրըստօրէ կը ծանրացնեն կացութիւնը: Նախարար պատմութիւնը կրնայ այս լուծութեան առջեւ, նոր գրգռուել ունենալ արաքսոնութեան և միեւնոյն ժամանակ կ'աւելցնէ Ալպա իր կառավարութեան անգամները իր խոստումները բռնելու, պզգային զգացումին յարաբերութեան մը: Աւարտի գործը՝ անոր պահանջումներուն և առանձնաշնորհումներուն վերաբերմամբ զորս կը պահանջէ Ալպանիկի մէջ սպառնական իրեն յատուկ չեղանակը, Պ. Վէնի գնումի աղբորութիւնը զիտացնելու համար ըրած ճիշդութեան համապատասխան չէ: Միւս կողմէ Յաւաստան անորոշութեան մէջ կ'ընայ կողմնորոշ խնդրունք մը, ուր ամրութիւններ չեն եղած արգելափակ, բայց առանց ապահովութեան ստանալու: Թուրքիոյ կողմէ յանկարծական միջամտութեան մը պարագային առջեւ Սափայի Յունաստանի նաւային քաղաքականութիւնը այս րաբեցն կ'ստանալու: Իր մեծ ազդեցութիւն պիտի ունենայ Ալպանիկի և Պոլսոյ յարաբերութեանց վրայ: Յունաստանի թագաւորը — որ իր հօր նման կ'պատրաստուի Գործիքի երթալ վիճելով կայսրը բարեկու — ժամանակ պիտի ունենայ պարզելու այս կացութիւնը իւր վեհապետ աներորդին: Վերջապէս կ'ընայ կարգադրութիւնը երկուստեան կողմերու պարպուելուն ի

տալիոյ կողմէ, որու հետ կ'ընդունակէ զբաղիլ Ալպիայ, իտալիոյ միջերկրական ի նոր քաղաքականութիւնը: Զանցառելի ազդակ մը չէ ընդհանուր քաղաքականութեան և եւրոպական ներդաշնակութեան տարապնդութիւն: Վիճակնայի և վեհապետութիւնները չպիտի թերանան ուղարկութեան առարկայ դառնալու կառավարութիւններէն: Խնդիրն է իւրաքանչիւր կարգադրութեան և կարգադրութեան պատճառաւ:

Աւստրիական մամուլը կ'ողջունէ վիճակը կայսրը, ընդ համակրանքով մը որ աւանդական է անոր վիճակնայ ըրած արգելափակնայ առթիւ: Կարգ մը թերթեր, իրաւ է, մասնաւոր թնոթ մը կուտան երկու կայսրներու տեսակցութեան և պատասխան մը կը համարին այն չափը: Եւրոպայի համաձայն Գերմանիոյ մասնաւոր ըլլալ նոր զինակցութեանց մէջ մտնելու, միջոցաւ Լեւոնտ-Հոռոմ-Բարի, կամ լաւ ևս մասնաւորապէս գահաժառանգ արշիդքսը, փնտռելն Բրուսիայէ դուրս յենելու կէտեր: Լեւոնտ զուտ տեսակնայ շահագործութիւններ են, ու է իրականութեան անհամապատասխան: Հասարակաց կարծիքը չսխալիր երկու վեհապետներու սիրալիր տեսակցութիւնը մեկնելով իր պագայոց՝ անոնց բարեկամութեան և Լեւոնտ-Գերմանիոյ զինակցութեան ամրապնդումին, ինչպէս վեհապետի կ'տեսակցութիւնը պիտի ապացուցանէ սերտ գործակցութիւնը երրեակ-գինականութեան ոյժերուն, ցամաքային Եւրոպայի, ինչպէս նաեւ Միջերկրականի և Փարս-Ասիոյ խնդիրներուն մէջ:

Այս միացեալ ոյժերուն հաւասարակշռութիւնը տուող Երրեակ-Համաձայնութեան — որուն մտերմական հանգամանքը պիտի հաստատուի ժողովրդագրի ալ ցնդութեամբ ի Բարի և Միւստացի հասարակութեան նախագահին այցելութեամբ ի Ս. Բեթերգայուրկ և այն հոգատարութիւնը զոր կ'պահէ իր զինուորական ոյժ պահելու իր զինանախարար կան ջանքերուն բարձրութեան վրայ: Եւրոպայի ապագային է որ առկա զբաղումը հարցերը խաղաղօրէն և արդարութեամբ պիտի կարգադրուին, և ոչ թէ ի վնաս՝ այն տէրութեանց խմբակցութեան, որոնց մասկ'կազմէ Յրանաւ: Այսպէս ականատես կ'ըլլանք այս այցելութեանց փոխանակութեան առանց վրդովուելու: Արդէն վիճելով Բ. ի այցելութիւնը ի Գործիքի նշան մըն է թուլացումի և ընդշտարել կուտայ աւելի անգործութեան քան չիտիութիւն եւրոպայի կացութեան մէջ:

Յ. ԱԼՓԱՐԻ
ՀԱՆՈՒՆԻ ՀԱՏՈՐԸ
ՓԱՆԹԱՂԻՈ
Դիմել Տիրա կ'ԱՐԱՊԵՏ ՄԱԼԵՃԱՆԵԱՆԻ
Դին 10 զը:

— Ընդհ. դատախազ Յորքոյի աղջկանը...
— Անոր աղջկանը, ըսաւ Գլոս, ու ժողովին սարսաղով: Այո՛... անոր աղջկանը... Ժանն և Մատիլէն...
— Անունին գիտե՞ս կոր...
Միեւնոյն սարսաղով ցնցուեցաւ Գլոս և զխոլը հաստատական նշան մը ըրաւ, յետո: Գլոսի բառին իւր թէ տեսնել չուզէր պահ մը յետո: Գլոսի ունենալիքը: — Ուրիշ գիտե՞ք անոնց անունը, կրկնեց կարտիկը, ուրախաւորով որ պահ մը ուրիշ բաներու վրայ մտածելու առիթ կ'ունենար: — Ամէն մարդ գիտէ, ըսաւ Գլոս: Եւ ցած ձայնով, անհասկնալի մըր մուշով մը, աւելի տեղոյն քան որչափ չէր վարկան մը առաջ, ըսաւ: — Ժանն և Մատիլէն... Յորքոյի աղջկանը... Յորքոյի... Աւագ, երանք թէ առաջուց գիտնայի ասիկա, երբ...
Ունենալի հարուած մը դողդեց մեծ դուռը և խոլ արձագանքներ հասան մինչև իրենց ականջը: — Ահա եկաւ, միջոցը Յորքոյի նուազուն ձայնով մը: Գլոս ձայն չի հանց, բայց իր աչքերը սկսեցին զրան վրայ: Դուրսը հանգին ունեւ մը բարձրացաւ:

ՊԱՏՃԱՆ
ԱՌԱՋՆՈՐԴ Ս. Ի ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆԻՆ
ԱՐՄԱՇՈՒՆ ԴՊՐԵՎԱԿԻՆ Ի ՆՊԱՍՏ
ԿԱՏԱՐՈՒՆԵԼԻ ԶԱՆԳՆԱԿՈՒԹԱՆ
ԱՌԹԻՒ:

Օրհնեալ սիրելիք ի Տէր որ ի Գաղաթիս և ի Թիմոթէս:
Բաժանօթ իրողութիւն է Հայ Ս. Եկեղեցւոյ կառարած փոխարար դերը Հայ ազգային իրականութեան մէջ:

Սակայն եկեղեցին առանց եկեղեցական չի կրնար ըլլալ: Անհրաժեշտ է ունենալ իր պաշտօնին գիտակցութիւնն ու նեցող, պատրաստուած եկեղեցականութիւն մը: Այսօր ամէն բերան արդարացի գաղափար մը ունի կարող ու արժանաւոր եկեղեցականներու յայտնի պակաս մասին: Ամէն ոք բարձրադպիկ կը շեշտէ անխտածաղիկ պէտքը արժանաւոր եկեղեցականներ հասցնելու: Իրերու բերմամբ այսօր մանաւանդ խիստ մեծ է Հայ եկեղեցականին պաշտօնն ու դերը:

Հայ Առաջնորդը հոգեւոր պետ մը ըլլալէ աւելի քաղաքային առաջնակարգ պաշտօնատար մըն է որուն խելքն ու իմաստութիւնն կ'ախտաւ ունի յաճախ, ամբողջ համայնքի մը բարօրութիւնը:

Կարող և արժանաւոր եկեղեցականներ հասցնելու բացարձակ պէտքը կեդրոն և զգացած ըլլալով լիջօրէն ձեռնարկած է Արմաշի դպրոցները վերակենդանացնելու: Սակայն առ նոյն դրամի միայն խօսքով, գործ չըլլար: Արմաշի խնամակալութեան կարգադրութեամբ որոշուած է լուծարել զրկել ամէն կողմ հանգանակութիւն կատարելու:

Ամէն Ս. Պատարագ Հօր յաճուկ յանձնարարակն կ'ընդունով իւր նշանակալիքը: Ժողովուրդն և կուտանաւ Ա. Դարձի, արքայի և Լեւոնտի Առաջնորդ Գեր. Տ. Պարգ. Մ. Վ. Դանիէլեան: Տ. Պարգ. Մ. Վ. չուզալ պիտի սկսի հանգանակութեան քաղաքի մէջ, ուրկէ վերջ կարգաւ պիտի դիմէ նաեւ ըլլոր թեմերը: Ներկայիս շերմապէս կ'ընէ ներքին սիրեցեալ ժողովրդեան եկեղեցաբարկան և ազգային ամենաշուքը զգացման և կ'ընդունէ որ այս հանգանակութիւն ևս իր սրտաբան շուքներէն զարկուաւրէ:

Բաժանօթ է մեզ հրապարակի ներկայ տեսական անձկութիւնը, բայց նոյնքան և աւելի ծանօթ են մեր օրհնեալ հօտին մշտական բարեարտութիւնն ու առատաձեռնութիւնը:

Օրհնեալ ըլլան բոլոր անոնք որոնք Արմաշի դպրոցներէ հաստատման պատճառ եղան ու Ազգին նուիրեցին շուրջ երեսուն տարեկան արմատական ինչ պիտի ըլլար Հայ եկեղեցականութեան ներկայ վիճակը, եթէ Արմաշի դպրոցներն ու Արմաշի կանները եղած չըլլային:

Հայ եկեղեցականութեան որակն ու

քանակը անբաժան կուգայ այսօր ու նորեր հաջորդութեամբ: Դոր գործը թիւներ կը պահանջէ:

Ձմեռնոյ պատուական ժողովուրդը լայնօրէն նպաստած է միշտ ամէն օգտակար ու կարեւոր ձեռարկի: Լիալուստեան եւ որ այս կարեւորագոյն հանգանակութեան ևս պիտի բերէ իր գաղափարատ մասնակցութիւնը, որու փոխարէն բարի ևստուած ինքն հարեւարապատիկ հաղարապատիկ հաստուսէ ու զնամօրէն վիճակալիսն Տիրապահ վիճակին Ձմեռնոյ ի խնամ իւր պահելով պահպանուցէ, ամէն:

18 Մարտ 1914
Աղօթարար
Առաջնորդ Ձմեռնոյ
ՄԱՏԹԵՈՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆՑՈՒՂԱՐԱ

Առաջնորդ Սրբազան Հօր կարգադրութեամբ Արմաշի դպրոցներէ հանգանակութեան պիտի ձեռնարկուի այսօր: Հանգանակութիւնը պիտի կատարեն Տ. Պարգ. Մ. Վ. և Տ. Հրանտ Վ. երկուքն ալ երեստարգ խոստումալից արմաշականներ: Այս. Գերմանիէն է. Թովման որուն եկեղեցաբարկութիւնը և ազգային լուծարելու քաղաքականութիւնը սիրաբան յանձն առած է ընկերակցի հանգանակելի Հայր Սուրբերուն: Ինչպէս Առաջնորդ Ս. ալ շեշտած է որ չըլլաւ բարկանին մէջ, իշխոյս ենք որ իջիւրցին չպիտի զլանայ իր սրտաբան մասնակցութիւնը այս կարեւոր հանգանակութեան, նկատելով որ ամենէն աւելի ինքն առաջած է կարող և արժանաւոր եկեղեցականներու աւելանալն օգտակարութիւնը:

— Սրէկ Երեմիայի մէտրոպոլիտի փոխարինող Սրբազան ընկերակցութեամբ «Ա. Ռէֆորմի» Տօրէն Տօք Ձիւրեմի օղլուի, Առաջնորդ Ս. ի այցելեց ու ժամու մը չափ մտերմական տեսակցութիւն մը ունեցաւ:

— Դրանք էինք նախապէս որ զպիւրնելու մասին պատրիարքարանի կողմէ համաձայնութիւն գոյացած ըլլալով պատրագրական նախարարութեան հետ, կուտակութեան քաղաքներու եկեղեցեաց՝ համար 8 զպիւր, ամենաքերու 6 զպիւր, գաղափար 3 զպիւր, գարիներու 2 զպիւր որոշուած էր: Առաջնորդարանի կողմէ թէն զի մուս եղած էր և խնդրուած որ գտնէ Ս. Ստեփանոս եկեղեցւոյ նոյնպէս և վարի Մարիտաի և Եստէմիլի համար յաւելում մը ձեռք բերուի, բայց պատրիարքարանի պատասխան տալուց ըլլալով որ առայժմ կարելի չէ և պէտք է այդ թիւներով բաւականաւոր, որոշուած է այդ թիւներու համաձայն ընտրութիւններ ընել և դպրոցներու վերջնական ցանկերը փութով ներկայացնել զինուորական իշխանութեանց:

Քաղաքացի իւր թէ իր տոյն ունենալ իրմէ անաւոր հաշիւ մը պահանջող ուրուական մը, իմ քաղաքացի տարօրինակ, անհասկնալի երկչորութեամբ մը, խնարհ, գլուխը ծռած չափազանց ծանր մտածումի մը ծանրութեան առկա...:

Յարնէլ առաջին ակնարկով ձանջաւ գնչուն՝ որուն հետ խօսած էր այս միւս նոյն կրէվի հրապարակին վրայ: Այն գրեւ չուն որուն հրաման տուած էր վիճելութեան տանիլ ծառայութիւնը: Կարգադրութեան իր աղջկը...:

Բայց ասիկա անխիտալի ապացոյց մը չէր թէ Յաւաստան տաած չէր: Գնչուն պէտք էր գիտնար թէ ուր կը գտնուէր վիճելութեան ինքն գնչուն կուգար. ասիկա չատ բնական էր... Յարնէլ խօսական ուրախութեան մոնչիւն մը արձակեց, բռնեց Պէկոտէրի բազուկէն և թիթօվեց:

— Աղջկա... Ուր է աղջկա...
— Իր աղջկը, ցուցնէ գնչուն, Խնթէ արիւծը այս մարդը...:

Այս միջոցին նշմարեց Գլոսը, բռնեւ ու յանկարծական շարժումով մը ինքն գնչը ազատեց կարտիկային գրկախառնումէն, և քաղաքի նախին գահիճին վրայ Գլոս դուրս:

— Սրկար աստիճին ի վեր իւրար տեսած չունինք, ըսաւ Պէկոտէր այնպիսի ծի-

ՄԻՇԷԼ ԶԵՎԱՐՈ
ԲԱՐՏԱՆԱՆԵՐԸ

ՓԱՌԻՍԹԱ

Զ. Երբ Գլոս վարկան մը սոսկուէն յայտնէ կրթնած մնաց: Յանկարծ ինքն ալ սկսած էր երեակայի խորհրդաւոր կապակցութիւն մը վիճելութեան գաղափարին և կախողանի գաղափարին միջև: Պատահանին առջեւ վազեց և վարագ ակնարկով գիտեց ինչ որ կանցնէր կը դառնար: Մահ պոռագով աղաղակներ, անձքներու տեղատարալի մը, փայտակոյտներուն շուրջը թաւարդ հնչելն հազարաւոր երախներէն իրենց անուն մը: Այս անունէն հասկացաւ ճշմարտութիւնը: Ժպտեցաւ:
— Հանգարտեցէք, ըսաւ, Հիմայ կը յիշեմ: Այս առաւել Յորքոյիները պիտի կ'ախտեն...:

